

Koettu turvallisuus helsinkiläisillä asuinalueilla

Karttakyselyt kaupunkiuudistuksen
lähtökohtina

Jenni Väliniemi-Laurson
Oskar Rönnberg

Tiedustelut

Jenni Väliniemi-Laurson, p. 09 310 36393
etunimi.sukunimi(at)hel.fi

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitutkimus ja -tilastot

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18–20 A)

Puhelin

09 310 36377

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Tilaukset, jakelu

p. 09 310 36293
kaupunkitieto.tilaukset@hel.fi

Kartat

Oskar Rönneberg, Jenni Väliniemi-Laurson

Taitto

Lotta Haglund

Valokuvat

Sivu 4: Pihlajamäki: Helsingin kaupungin aineistopankki / Simo Karisalo,
Jakomäki: Tiina Nuto. Pitäjänmäki: CC BY-SA 3.0 / Otto Karikoski.
Sivu 18: CC BY 4.0 / Helsingin kaupungin museo / Jan Alanco.
Sivu 17: SKY-FOTO Möller / Helsingin kaupungin museo, Helsingfors.
Sivu 21. Helsingin kaupungin aineistopankki / Sofie Jokinen.
Muut kuvat: Lotta Haglund.

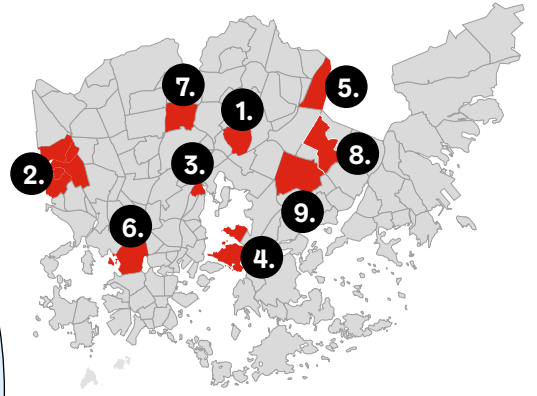
Verkossa

ISSN 2489-477X

Sisältö

Johdanto	5
Asuinalueiden sosiaalinen kontrolli ja yhteisöllisyys luovat turvallisuuden tunteita	6
Karttakyselyjen menetelmä ja aluekuvia rikastava aineisto.....	8
Sosiaalisen epäjärjestyksen saarekkeet ja piilot	10
Asuinalueet eroavat toisistaan, mutta yhteistäkin löytyy.....	16
Myllypuron ostariuudistuksen onnistuminen	18
Johtopäätökset kaupunki uudistuksen lähtökohdiksi?.....	22
Kirjallisuus.....	24

9. Myllypuro

**3. Vanha-
kaupunki**

6. Taka-Töölö

1. Pihlajamäki

7. Pakila

4. Kulosaari

2. Pitäjänmäki

8. Kontula

5. Jakomäki

Tutkimuksessa tarkastellaan karttakyselyjen aineistojen avulla asukkaiden havaitsemaa sosiaalista epäjärjestystä yhdeksässä eri kaupunginosassa.

Johdanto

Asuinalueen turvallisuus on yksi asumisen keskeisiä viihtyvyystekijöitä. Helsingissä on siksi jo pitkään panostettu niin turvallisuuden tutkimiseen kuin koetun turvallisuuden sekä asuinalueiden viihtyvyyden parantamiseen. Asukkaiden kokemaa turvallisuutta on seurattu Helsingissä vuodesta 2003 lähtien kolmen vuoden välein toteutetuilla laajoilla kyselytutkimuksilla. Tarkimmillaan turvallisuuskyselyjen kysymykset ja tulosten analyysi ovat kuitenkin jääneet kaupunginosatasolle. Näissä seurantatutkimuksissa on havaittu, että turvattomuuskokemuksissa on suurta vaihtelua asuinalueiden välillä (esim. Keskinen & Pyyhtiä 2019, Keskinen & Laihin 2017). Monilla alueilla turvallisuuden kokemukset ovat ajan saatossa parantuneet – joillakin alueilla, kuten Malmilla ja Mellunkylässä, taas lisääntyneet. Myös turvattomuuskokemusten yhteyksistä alue- ja yksilötason muuttujiin, kuten köyhyyteen ja huono-osaisuuteen sekä tiiviissä kerrostaloympäristössä ja raideliikenteen asemien lähellä asumiseen, on paljon tutkimusta (esim. Kääriäinen 2002; Kortteinen ym. 2005; Kemppainen ym. 2014; Kemppainen & Saarsalmi 2015).

Helsingin turvallisuustutkimusten perusteella tiedämme, että kaupungin turvattomuuskokemukset keskittyvät varsinkin asemien ja ostoskeskusten läheisyyteen sekä pimeisiin ja syrjäisiin paikkoihin esimerkiksi puistoissa sekä lenkkipoluilla (Keskinen & Laihin 2017). Turvallisuuskyselyissä turvattomien paikkojen sijainneista on kuitenkin kysytty vain kirjallisesti, ei kartan avulla, jolloin kokemusten todellinen paikantuminen kaupunkirakenteeseen jää epäselväksi. Asukaskarttakyselyt, joita Helsingissäkin on toteutettu paljon, mutta ei juuri turvallisuuden näkökulmasta analysoiden, tarjoavat mahdollisuuden nähdä koetun turvattomuuden tarkat sijainnit asukkaiden paikantamina.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme vuosina 2010–2017 Helsingin kaupungilla tehtyjen karttakyselyjen aineistojen avulla asukkaiden havaitsemaa sosiaalista epäjärjestystä ja turvattomuuden kokemuksia yhdeksässä eri kaupunginosassa. Pyrimme karttakyselyvastausten perusteella tunnistamaan paikkoja, joihin helsinkiläisten asukkaiden havaitsemat turvattomuuden kokemukset, meluisuus ja rauhattomuus sekä ympäristön epäsiisteys ja roskaisuus keskittyvät. Pohdimme, mitkä tekijät voivat olla turvattomuuskokemusten taustalla ja kysymme, löytyykö alueiden väliltä eroja ja miksi. Lisäksi tarkennamme kuvan Myllypuroon. Tarkastelemme ja tuomme näkyväksi sitä, miten pitkäjänteinen kaupunkiudistaminen ja erityisesti kaupunginosakeskuksen, ostoskeskuksen ja sen ympäristön parantaminen on vaikuttanut asukkaiden kokemaan turvallisuuteen ja viihtyvyyteen alueella.

Asuinalueiden sosiaalinen kontrolli ja yhteisöllisyys luovat turvallisuuden tunteita

Lähiöiden rakentaminen 1960- ja 1970-luvuilla niin Helsingissä kuin muualla Suomen asutuskeskittymissä oli nopeaa reagoitua maalta kaupunkeihin suuntautuneeseen muutto-liikkeeseen ja väestönkasvuun kuten myös asumisväljyyden sekä asumisen laatutason parantamiseen. Lähiörakentamisen nopeus jätti kuitenkin jälkeensä myös asuinalueiden keskeneräisyyttä sekä sosiaalisia ongelmia. Uusien alueiden fyysiset ja toiminnalliset puitteet puistoihin ja päiväkoteihin jäivät usein vaatimattomiksi ja uusi väestönosa kipui kiinnittymisessään uusiin ympäristöihin ja naapurustoihin (ks. Roivainen 1999; Hankonen 1994, Kortteinen 1982).

Helsingissä lähiöiden viihtyisyyteen ja arvostuksen parantamiseen yritettiin panostaa alusta alkaen, mutta aivan erityisesti 1990-luvulta lähtien niin kaupungin oman, valtakunnallisen kuin Euroopan Unionin Urban -projektirahoituksen turvin. Kaupungin lähiöihin kohdentuvien toimenpiteiden tavoitteena voidaan nähdä olleen muiden muassa fyysisen ja toiminnallisen ympäristön parantaminen, mutta erityisesti asukkaiden sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen asuinalueilla. Näihin tavoitteisiin pyrittiin muun muassa rakentamalla ja ylläpitämällä erilaisia asukastiloja ja viihtyisiä kohtaamispaikkoja, joissa asukkaat pystyisivät tutustumaan toisiinsa. Lisäksi lähiöihin on toivottu ja yritetty rakentaa lisää yhteisöllisyyttä, jonka myötä asuinalueiden sosiaalisen kontrollin ja turvallisuuden tunteen on ajateltu kehittyvän (ks. esim. Junnilainen 2019; Bäcklund & Schulman 2000, 2003; Karjalainen 2004; Broman ym. 2011).

Nykyisin alueiden fyysistä, toiminnallista ja sosiaalista ympäristöä pyritään parantamaan poikkihallinnollisesti erilaisin projektein tai kaupunkiuudistukseksi kutsuttujen toimenpiteiden avulla. Uudistustarpeita on tunnistettu paitsi erilaisin sosio-ekonomisin ja alueiden elinvoimaa kuvaavin mittarein mutta myös esimerkiksi alueiden sosiaalisen epäjärjestyksen mittareilla, joita niin koettu turvattomuus, epäsiisteys kuin rauhattomuus ovat. Koettu turvallisuus on sinänsä merkittävä alueellisen hyvinvoinnin indikaattori, että kaupunginosan sisälle paikantuvilla pistemäisilläkin ongelmakohdilla on suoraan vaikutus koko alueen viihtyvyyteen, maineeseen ja muuttopäätöksiin (ks. esim. Vilkkama ym. 2016).

Turvallisuuden käsitettä voidaan ajatella paitsi mitattavana turvallisuutena (vaarallisuus) myös koettuna turvallisuutena. Turvattomuuden tunteeseen ei vaikuta yksinomaan rikollisuuden määrä, vaan se perustuu ennemminkin mielikuviin jonkun paikan vaarallisuudesta. Turvattomuuden tunne ei ole suorassa yhteydessä todellisiin vaaroihin, sillä eniten pelkävillä on todellisuudessa pienempi todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi (Kyttä 2004; Koskela 2009). Rikollisuuden määrän lisäksi turvattomuuden tunnetta lisäävät ympäristössä havaittavat, erilaiset sosiaalisen kontrollin puutteesta johtuvat häiriöt (Kääriäinen 2002; Brunton-Smith & Sturgis 2011). Tällä epäjärjestyksellä on sekä sosiaalisia että fyysisiä ilmenemismuotoja, kuten hengaileva nuoriso, julkinen juopottelu ja huumeiden käyttö, väkivalta, ilkivalta, roskaaminen ja graffiti (Wilson & Kelling 1982; Sampson & Raudenbush 1999; Skogan 2015; Vilkkama ym. 2016). Alueen epäsiisteys, pimeys tai pimeydellä on myös todettu olevan vaikutus koettuun turvallisuuteen (Kääriäinen 2002) ja viihtyisyyteen (Strandell 2017).

Karttakyselyjen menetelmä ja aluekuvia rikastava aineisto

Asukkaille tai muille kohderyhmille osoitettuja karttakyselyitä on käytetty Suomessa elinympäristön koetun laadun tutkimisessa ja suunnittelun tukena jo viisitoista vuotta. Ensimmäistä kertaa niin kutsuttua pehmoGIS-menetelmää käytettiin vuonna 2004 Järvenpäässä elinympäristön positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden kartoittamiseen (Kyttä 2007, 39). Tampereen Muotialassa karttakyselyä käytettiin juuri asukkaiden turvallisuuskokemusten kartoittamiseen (Kyttä ym. 2008). Myös Helsingin kaupungin virastot ovat vuodesta 2010 toteuttaneet useita erilaisia karttakyselyitä omiin tarpeisiinsa muun muassa kaupungille suunnitellulla omalla Kerro kartalla -työkalulla. Valtaosa vuosien aikana toteutetuista yli 80:stä Kerro kartalla -kyselyistä on ollut asukaskyselyitä ja suunnitelmapalautteita, joilla on kartoitettu asukkaiden mielipiteitä asuinympäristöstään ja niihin liittyvistä suunnitelmista. Suoraan turvallisuuteen tai sosiaaliseen epäjärjestykseen liittyvää tutkimusta karttakyselymenetelmällä ei kuitenkaan ole Helsingissä toteutettu, vaikka kyselyissä on aiheeseen liittyviä kysymyksiä kysyttykin.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme Helsingin kaupungilla tehtyjen karttakyselyjen aineistojen avulla asukkaiden havaitsemaa sosiaalista epäjärjestyistä yhdeksässä eri kaupunginosassa. Keskitymme karttakyselyvastausten avulla tunnistamaan paikkoja, joihin asukkaiden havaitsemat ja merkitsemät sosiaaliset häiriöt sekä heidän kokemansa turvattomuus keskittyvät. Olemme kiinnostuneita siitä, löytyykö erilaisista ja omaleimaisista kaupunginosista sellaisia turvattomuuden tai sosiaalisen häiriön tekijöitä, jotka toistuisivat alueelta toiselle riippumatta alueiden erilaisuudesta. Tutkitut alueet ovat 1) Pihlajamäki/Pihlajisto, 2) Pitäjänmäki/Konala, 3) Vanhakaupungin alue, 4) Kulosaari/Mustikkamaa, 5) Jakomäki/Tattarisuo/Tattariharju, 6) Kampinmalmi/Taka-Töölö, 7) Pakila/Tuomarinkylä sekä 8) Mellunkylä/Vartiokylän pohjoisosa. Lisäksi tarkennamme kuvan Myllypuroon (9). Kyselyaineisto Myllypuron (ja Roihupellon sekä Puotinharjun alueilta) on kerätty juuri vuonna 2012 valmistuneen Myllypuron ostoskeskuksen uudistamisen sekä muiden kaupunginosakeskuksen ympäristössä toteutettujen toimenpiteiden jälkeen. Selvitämme siis, näkyvätkö kaupunkiuudistuksen vaikutukset asukkaiden kokemana turvallisuutena ja viihtyvyyden kokemuksina alueella.

Kerro kartalla -kyselyt on laadittu ja toteutettu Helsingin kaupungin rakennusvirastossa vuosina 2010–2017. Karttakyselyillä kerättiin alun perin asukkaiden mielipiteitä ja ehdotuksia alueiden viher- ja katualueiden hoidon ja kunnostuksen sekä yleisen turvallisuuden ja viihtyisyyden parantamiseen. Kyselyt ovat siten toimineet taustamateriaalina aluesuunnitelmien laatimiselle. Aluesuunnitelmissa tunnistetaan katu- ja viheralueiden parantamistarpeet ja määritellään missä järjestyksessä ne tehdään, mutta ne eivät johda esimerkiksi uusiin asemakaavoihin. Osa kyselyistä on toteutettu jo 2010-luvun alkupuolella, joten niissä esiin tulleisiin ongelmakohtiin on mahdollisesti jo ehditty puuttua. Siitä huolimatta kyselyvastaukset voivat lisätä ymmärrystä turvattomuutta ja häiriöitä keräävien paikkojen ominaisuuksista ja tuottaa näkymiä kaupunkiuudistuksen tarpeista.

Kyselyt ovat olleet avoimia kaikille vastaajille, jolloin ne myös antavat näkymän karttakyselyn tavoitavuuteen yhtenä osallisuus- ja vuorovaikutuskanavana. Huomioitavaa kuitenkin on, että kyselyistä on tiedotettu ja niihin vastaamista on markkinoitu alueellisesti. Näin ollen noin 90 prosenttia kaikkien tarkastelemiemme kyselyjen vastaajista asui ilmoittamansa postinumeron perusteella kyselyalueella, loput eivät ilmoittaneet postinumeroa tai asuivat muualla. Sukupuolensa ilmoittaneista vastaajista 36 prosenttia oli miehiä ja 64 prosenttia naisia. Suurimmat ikäryhmät olivat 30–39-vuotiaat (25 %) sekä 40–49 (22 %) ja 50–59-vuotiaat (20 %). Alle 30-vuotiaita vastaajia oli vain 10 prosenttia.

Naiset sekä alle 50-vuotiaat vastaajat olivat miehiin ja yli 50-vuotiaisiin verrattuna merkinneet hieman enemmän turvallisuuden tai sosiaalisten häiriöiden paikkoja, mutta erot eivät olleet suuria.

Kyselyissä on pyydetty vastaajia merkitsemään kartalle alueiden vahvuuksia, epäkohtia ja kehittämisehdotuksia. Pääosin kysymykset eri kyselyissä ovat olleet identtisiä. Lisäksi jokaisessa kyselyssä on kysytty taustatietoina vastaajan ikää, sukupuolta ja postinumeroaluetta. Tässä artikkelissa analysoimme vastauksia sosiaalista epäjärjestystä kuvaaviin kysymyksiin, joita kyselyissä ovat:

1. *Rauhaton ja meluisa paikka,*
2. *Roskainen ja epäsiisti paikka sekä*
3. *Turvaton paikka*

Lisäksi vertailemme Myllypuron ja Mellunkylän osalta edellisiä kysymyksiä viihtyvyyteen ja muihin positiivisiin kysymyksiin, joita kyselyssä oli 11 kappaletta.

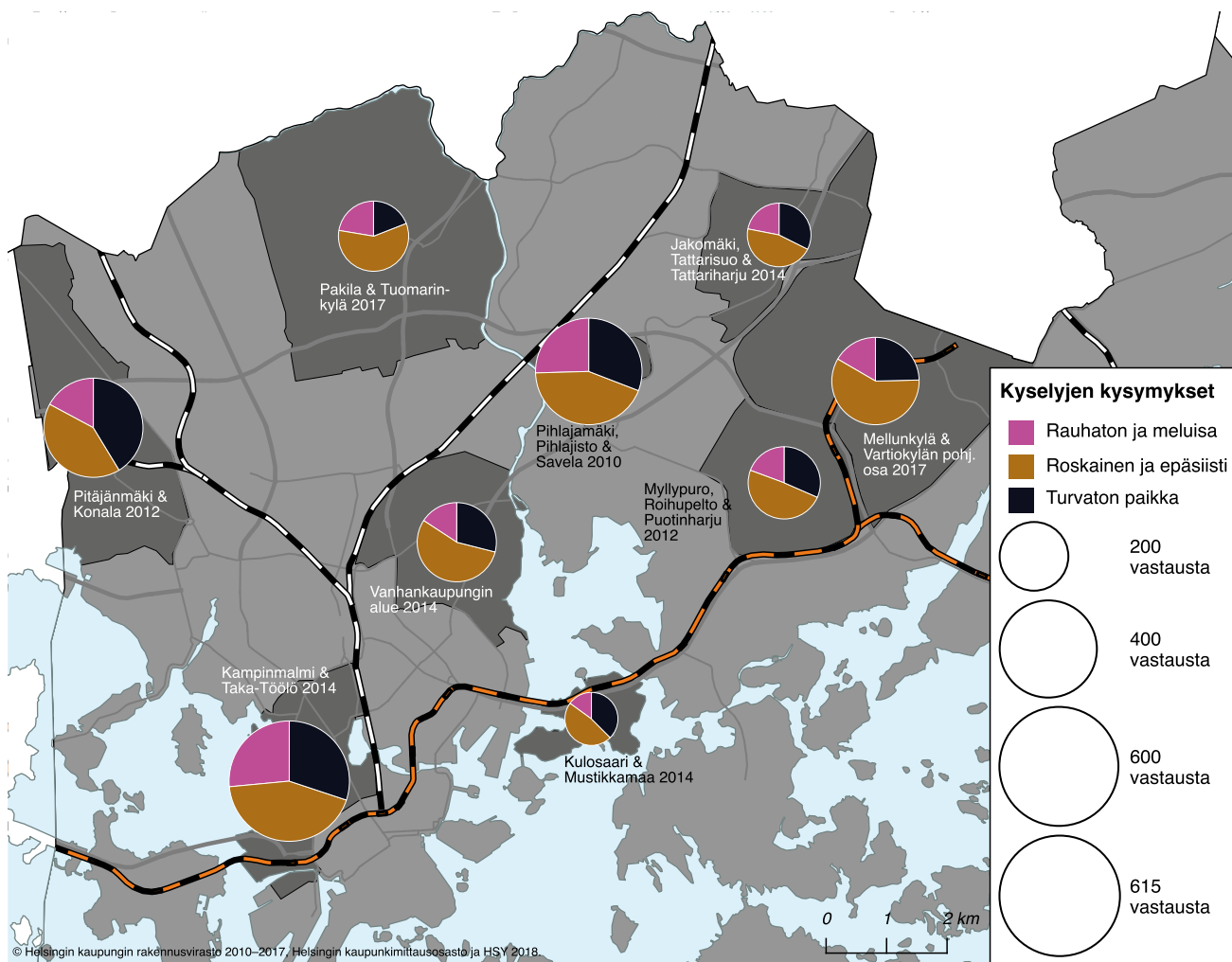
Useimmissa kyselyissä turvattomat paikat on jaettu kolmeen eri kysymykseen (ilkivalta ja vahingonteot, liikenne sekä ”muu syy”), muutamassa niille on ollut vain yksi kaiken kattava kysymys (turvaton paikka). Tämän artikkelin analyyseissä ei ole keskitytty liikenneturvallisuuteen liittyviin vastauksiin. Myös kaikki vastaukset, jotka paikkamerkintöihin liittyvien avovastausten sisältönsä perusteella on voitu todeta koskevan liikenneturvallisuutta, on jätetty analyyysien ulkopuolelle.

Kyselyvastaukset on analysoitu paikkatietomenetelmin. Päällekkäisanalyyysillä on laskettu, missä määrin sosiaalisesta epäjärjestyksestä ja turvallisuudesta kertovat vastaukset sijoittuvat kaupunkiympäristössä erilaisiin paikkoihin. Kartta-analyyseillä on puolestaan selvitetty, minkälaisia eroja kaupunginosien väliltä löytyy. Kyselyjen paikkamerkintöihin liittyviä avovastauksia käytiin läpi sisällönanalyyysin menetelmin. Eri paikoissa koetun turvallisuuden ja häiriöiden laadullisia eroja arvioitiin analysoimalla vastauksen jakautumista kaupunkiympäristöön ja tulkitsemalla asukkaiden karttavastauksiin kirjoittamia kommentteja. Vastauskeskittymät (”hot spotit”) on määritetty tulkitsemalla kartalta vastausryppäitä, joissa 100 metrin säteellä sijaitsee vähintään kaksi prosenttia kyseisen kyselyn vastauksista.

Sosiaalisen epäjärjestyksen saarekkeet ja piilot

Turvattomuudesta, rauhattomuudesta ja epäsiisteydestä kertovia asukkaiden merkittsemiä karttavastauksia oli yhdeksän kyselyn aineistossa yhteensä 2 748. Vähiten vastauksia oli Kulosaaren kyselyssä (n=119) ja eniten Kampinmalmin ja Taka-Töölön kyselyssä (n=597).

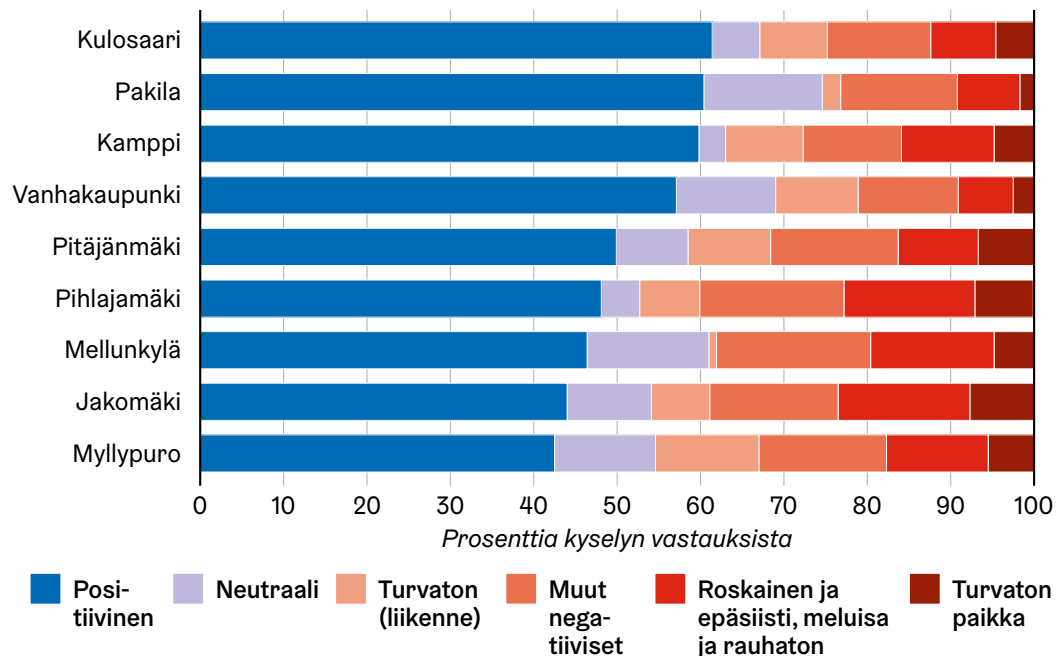
Kuvio 1. Kyselyalueet ja vuodet, joina kyselyt on toteutettu, sekä artikkelissa tarkasteltavat sosiaaliseen epäjärjestykseen liittyvien vastausten lukumäärä kyselyittäin.

Turvattomuudesta, rauhattomuudesta ja epäsiisteydestä kertovien vastausten osuus kunkin kyselyn kaikista vastauksista vaihteli 9 ja 23 prosentin välillä (Kuviot 1 ja 2). Suhteellisesti eniten turvattomuus- ja häiriövastauksia annettiin Jakomäen, Pihlajamäen ja Mellunkylän kyselyissä. Vähiten turvattomuutta ja häiriöitä kartalle merkittiin Vanhankaupungin alueen, Pakilan ja Tuomarinkylän sekä Kulosaaren kyselyissä, joissa positiivisten vastausten määrä oli suurin (60 prosenttia). Neutraaliksi luokitellut vastaukset liittyivät pääosin puisto- ja katualueiden kunnossapitoon liittyviin kysymyksiin. Eri kyselyalueilla turvattomuuden, roskaisen ja epäsiistin sekä rauhattoman paikkojen jakaumien osuudet vaihtelivat jonkin verran. Pelkät turvattomana koettujen paikkavastausten osuudet vaihtelivat niin, että eniten turvattomaksi luokiteltuja vastauksia annettiin sosiaalisen häiriön merkinnöistä Pitäjänmäki-Konalan asukaskyselyssä ja vähiten Pakila-Tuomarinkylän

asukaskyselyssä. Rauhattomuudesta ja meluisuudesta eniten mainittiin Kampinmalmis-
sa ja vähiten Kulosaaressa. Roskaisuuden ja epäsiisteyden vastaukset käsittivät jonkin
verran yli tai alle puolet sosiaalisen häiriön vastauksista joka kyselyssä.

Kuvio 2. Kyselyaineistojen vastausten jakauma erityyppisiin luokkiin jaoteltuna

Asukkaiden vastaukset keskittyivät asuinalueilla pääosin viidentyyppisiin kohteisiin: 1) kaupallisiin keskuksiin eli yleensä ostoskeskuksille, 2) asemanseuduille, 3) alikulkutunneleihin ja 4) puistoihin, sekä 5) muihin erityisesti päihtyneitä kerääviin paikkoihin (kuvio 3). Eniten ”hotspot” vastauksia keräsivät ostarit (39 %), toiseksi eniten juna- tai metro-
asemat (29 %) ja kolmanneksi eniten puistot (13 %).

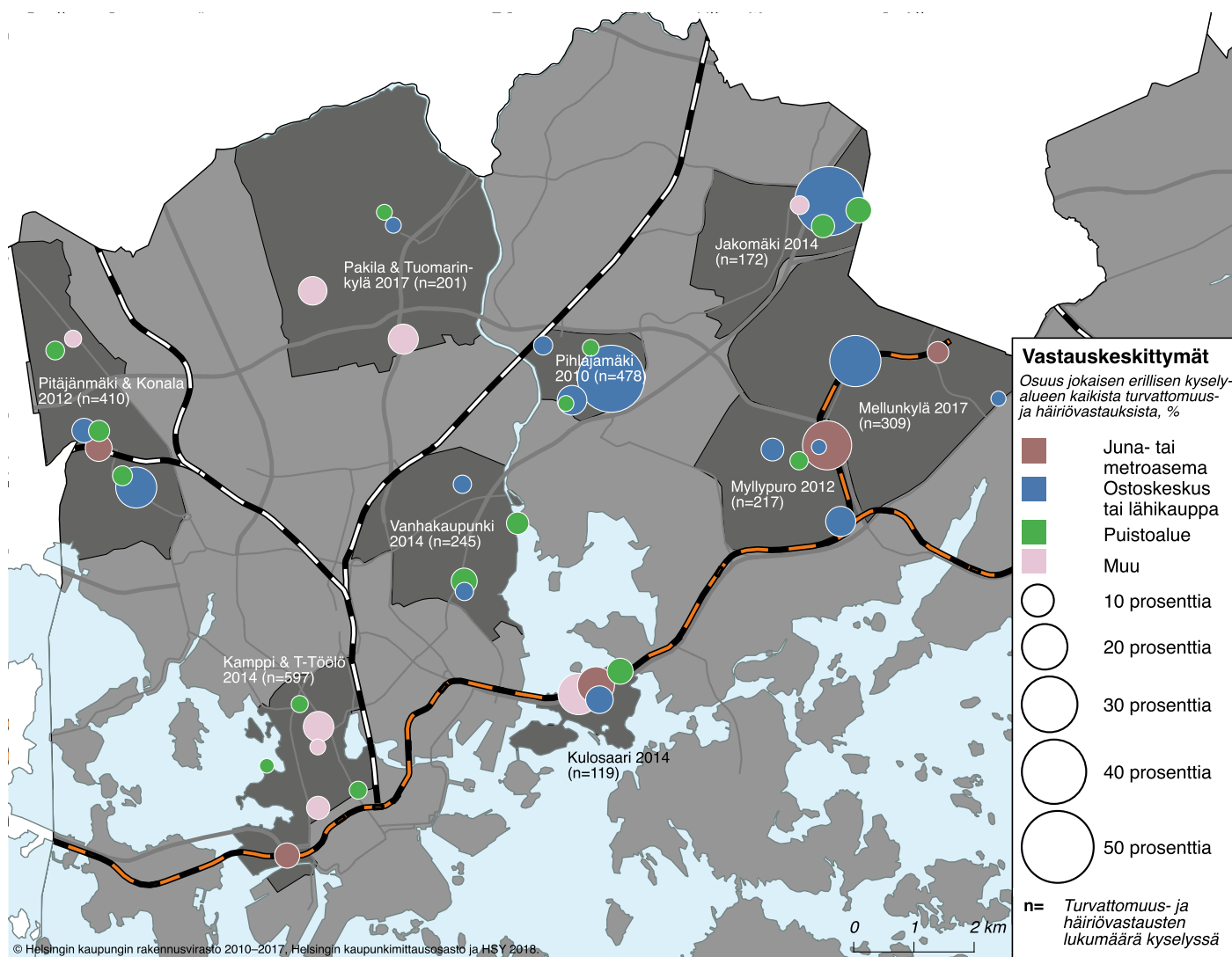
Suurimmat rauhattomat ja turvattomuutta aiheuttavat paikat olivat sellaisia, joihin kerääntyy sekä nuorisoa että päihtyneitä ihmisiä viettämään aikaa. Näitä paikkoja ovat etenkin ostoskeskukset ja raideliikenteen asemat, mutta saman tyyppisiä paikkoja löytyy ainakin hetkellisesti myös kaupunkirakenteen syrjäisemmistäkin kolkista, esimerkiksi puistoissa ja alikulkutunneleissa. Sekä rakennetusta että rakentamattomasta ympäristöstä löytyy myös pienempiä, ei niin keskeisiä paikkoja, jotka ovat roskaista ja epäsiistää, ja joita kukaan ei kyselyvastaajien mielestä näytä hoitavan. Yhteistä näille kaikille on sosiaalisen kontrollin puute – sosiaaliset häiriöt, ja niiden aiheuttama turvattomuuden kokemus, hakeutuvat paikkoihin, joissa on vain ohikulkuliikennettä tai mahdollisimman vähän valvovia silmiä.

Useimmat sosiaalisen epäjärjestyksen merkinnät, joita asukkaat ovat kyselyissä tehneet, sijoittuvat kaupunginosien kaupallisiin keskittymiin kuten Jakomäen, Pihlajamäen ja Kontulan ostoskeskusten ympäristöihin (kuvio 3). Myös Pitäjänmäen S-marketin ympäristöön on merkitty useita häiriövastauksia. Tarkasteltuja ostoskeskuksia yhdistää niiden sijainnilliset tekijät kaupunkirakenteessa. Sekä Jakomäen, Pihlajamäen että Kontulan ostoskeskusten vanhimmat osat on rakennettu 1960-luvulla. Sen aikaisille ostoskeskuksille on tyypillistä, että asuminen on erotettu liiketoiminnasta ja julkisista palveluista (Laitinen 2012). Tällöin ostoskeskuskortteleita rajaavat kadut, pysäköintikentät ja viheralueet, eli alueet, joita luonnehtii ohikulku sekä ympärivuorokautisen sosiaalisen kontrollin puuttuminen. Ostoskeskusten myymälät ja ravintolat avautuvat usein sisäpihoille tai ostoskäytävälle. Niihin ei yleensä ole näköyhteyttä esimerkiksi lähimmistä asunnoista, jotka tyypillisesti sijaitsevat ostoskeskusta rajaavien katualueiden takana.

Tutkimusalueilla turvattomaksi koettuja paikkoja olivat mm. 1. Kontulan ostoskeskus, 2. Pitäjänmäen juna-asema, 3. Kulosaaren alikulkutunneli, 4. Ruoholahden metroaseman läheiset baarit, 5. Pihlajamäen ostoskeskus, 6. Kolkkapojanpuisto Pitäjänmäellä, 7. Hietaniemenkadun tuetun asumisen palveluyksiköt, 8. Jakomäen ostoskeskus.

Kuvio 3. Turvattomuuteen ja sosiaaliseen epäjärjestykseen liittyvien vastausten keskittymät kunkin kyselyn vastauksista

”Ostarin juoppoporukat eivät välttämättä tee paikasta turvatonta mutta epämiellyttävän ja suorastaan vastenmielisen ne kyllä siitä tekevät.”
(vastaaja Pihlajamäen kyselyssä)

”Epämiellyttävä lasten kanssa kulkea. Voisiko kaupunkisuunnittelussa vaikuttaa anniskeluravintoloiden sijaantiin. Olisi kiva, jos lapset voisivat kulkea kouluun näkemättä kaikkea tätä mitä ravintoloista kadulle tulee nähtäville.”
(vastaaja Jakomäen kyselyssä)

”Paikassa on aivan liikaa baareja ja juottoloita. Joka ikinen päivä humalaisia tai jotain huumehörhöjä hortoilee alueella. Iltaisin todella turvaton tunne kävellä metrosta kotiin. Iltaisin en uskalla kävellä keskuksen läpi vaan kierrän sen ympäri. Olen myös kuullut ystäviltä juttuja, että turpaan tulee joskus ihan ilman syytä.”
(vastaaja Mellunkylän kyselyssä)

Toinen merkittävä vastausten keskittymispaikka oli raideliikenteen asemat niin metro- kuin junaradan varrella. Kyselyissä nousevat esiin niin Myllypuron, Kulosaaren ja Ruoholahden metroasemat kuin Pitäjänmäen juna-asema. Yleisin huolenaihe on metro- ja juna-asemien ovilla ja laitureilla etenkin iltaisin hengailevat nuoret ja muu ”epämääräinen porukka”. Monilla paljon vastauksia keränneillä asemanseuduilla, esimerkiksi Pitäjänmäellä ja Kulosaareissa, on asemalla kaupunkirakenteessa oma vyöhykkeensä. Maan pinnalla sijaitsevat ratapiha-alueet sekä asemat vievät tilaa, eikä niiden yhteyteen ole yleensä rakennettu tärinän tai muun melun vuoksi muita toimintoja. Pitäjänmäen aseman eteläpuolella sijaitsee teollisuusalue ja pohjoispuolella puistokaistale erottaa aseman muusta Pitäjänmäestä.

”Pitäjänmäen juna-asema on alueen töhrityin ja epäsiistein paikka. Aseman seudun epäsiistit joutomaa- ja teollisuusalueet alleviivaavat epäsiistiä tunnelmaa.”

(vastaaja Pitäjänmäen kyselyssä).

Asemalaitureille kuljetaan joko ylikulkusiltojen tai alikulkutunneleiden kautta, ja sosiaalisten häiriöiden vastaukset vaikuttavat paikantuvan erityisesti niihin. Erityisesti Kontulassa Kontulantien, Pitäjänmäellä Pitäjänmäentien ja Kulosaareissa Itäväylän ja metroaseman alittavat kulkuväylät keräsivät paljon turvattomuus- ja häiriövastauksia. Alikulkutunnelit olivat vastaajien mukaan pelottavia, epämääräisiä, liian pimeitä ja täynnä tägejä sekä lasinsirpaleita.

”Alikulku on todella epämiellyttävä paikka. Alikulun kautta kuljetaan kuitenkin Kulosaaren Itäväylän bussipysäkille, joten käyttöä on paljon. Olisi hyvä, että valaistusta lisättäisiin ja tehtäisiin alikulusta viihtyisämpi, jotta bussipysäkille uskaltaa mennä.”

(vastaaja Kulosaaren kyselyssä)

”Alikulkutunnelissa tuntuu viihtyvän alueen alkoholiväestöstä. Ei houkuttele käyttämään reittiä, vaikka olisi turvallisempi mennä tien ali kuin yli.”

(vastaaja Pitäjänmäen kyselyssä).

Ruoholahden metroasema poikkeaa muista aineistossa esiin nousevista asemanseuduista. Se on maanalainen asema, jonka sisäänkäynti sijaitsee asuinkerrostalokorttelin kupeessa eikä sen ympäristöön liity alikulkuteitä. Rauhattomuuden vaikuttaakin aiheuttavan aseman vieressä sijaitsevat useat ravintolat ja pubit, jotka keräävät päihtyneitä ”notkumaan” ajoittain myös suojaisille kävelykaduille.

Roskaisuuteen ja epäsiisteysteen liittyviä vastauksia on etenkin puistoissa ja muilla viheralueilla, missä ihmiset eivät kerää roskiaan ja rikkovat lasipulloja. Vastaukset eivät yleensä keskity mihinkään tiettyihin paikkoihin, vaan sijaitsevat hajanaisesti kyselyalueiden alueilla. Jotkin pienemmät paikat viheralueilla ovat kuitenkin keränneet useita vastauksia. Yleensä nämä paikat sijaitsevat suojassa ympäristön katseilta ja niiden lähistölle sijoittuu jokin päihtymiseen ja kokoontumiseen vetoava ”vetovoimatekijä”. Yksi runsaasti vastauksia kerännyt puisto on Pitäjänmäen peruskoulun vieressä sijaitseva Kolkkapojanpuisto.

”Tämä puisto on leikkipuisto, mutta ainoat ”leikkijät” ovat viereisestä kapakasta ulosheitetyt humalaiset ja teini-ikäiset, jotka tulevat mielellään puistoon kaljoittelemaan.”

(vastaaja Pitäjänmäen kyselyssä).

Turvattomiksi koettiin tuetun asumisen palveluyksiköt, alikulut ja tietyt teollisuusalueet.

Kolkkaipojanpuisto on suojaisa puisto, jota koulun lisäksi ympäröi Pitäjänmäen hylätyn oloinen liike- ja toimistotalo sekä pistemäiset asuinkerrostalot, joista, kuten puiston reunoja pitkin kulkevilta kävelyteiltäkään, ei kuitenkaan ole hyvää näköyhteyttä puistoon. Suojaisten ja syrjäisten puistoalueiden lisäksi mainintoja roskaisuudesta keräävät etenkin kesäisin ajanviettopaikkoina suositut kallioalueet, kuten Myllypuron asukaspuisto.

Kampinmalmin ja Taka-Töölön kyselyn suurimmat vastauskeskittymät ovat Ruoholahden metroaseman lisäksi Ruusulankadun ja Hietaniemenkadun tuetun asumisen palveluyksiköt. Vastaajien mukaan asumispalveluyksiköiden ympäristö on turvaton ja epäsiisti niissä liikkuvien päihtyneiden ihmisten takia. Asumispalveluyksiköt sijaitsevat, toisin kuin lähes kaikki muut edellä kuvatut paikat, asutuksen keskellä tiiviissä kaupunkirakenteessa, mutta aiheuttavat kuitenkin häiriöitä ympäristöönsä.

Pakilan ja Tuomarinkylän kyselyssä erityisen epäsiistinä koetaan Paloheinän kierrätyspiste ja turvattomana Itä-Pakilan tukikodin ympäristö. Yksittäisinä kohteina paljon vastauksia epäsiisteydestä keräsivät myös Töölön tori sekä tietyt rakennukset tai teollisuusalueet esimerkiksi Konalassa ja Jakomäessä.

Kontulan keltkapaisto.

Strömbergin puisto Pitäjänmäellä.

Kuntähdén kenttä Kumpulassa.

Asuinalueet eroavat toisistaan, mutta yhteistäkin löytyy

Vastausten keskittymistä tarkastellessa nousee esiin merkittävä ero erilaisten kaupunginosien välillä. Suurimmat epäjärjestyksen ja turvattomuuden vastauskeskittymät sijaitsevat 1960- ja 1970-luvuilla rakennettujen ostoskeskusten ympäristöissä: Jakomäessä ja Pihlajamäessä noin 45 prosenttia näiden kyselyiden vastauksista sijaitsee ostoskeskuksissa (kuviot 3). Kontulan metroasemalle ja ostoskeskukseen asukkaat ovat paikantaneet noin 25 prosenttia kyselyalueen vastauksista, mutta avovastauksista päätellen ne liittyvät etenkin ostoskeskuksen ravintoloiden aiheuttamiin häiriöihin, eivätkä itse metroasemalle.

Myllypurossa ja Kulosaaressa sijaitsee myös paikalliset ostoskeskukset, mutta vaikka Kulosaaren vuonna 1960 valmistunut ostoskeskus on rakenteeltaan muiden aineistossa esiin nousseiden vanhojen ongelmallisten ostoskeskusten tapainen, ei siihen ole paikannettu erityisen paljon vastauksia. Tähän voi vaikuttaa niin alueen varakkaampi asukasrakenne kuin keskuksen sijainti liikenteellisesti hieman syrjemässä. Kulosaaren ostoskeskukseen ei myöskään sijoittunut ainakaan suuremmin häiriöitä aiheuttavia anniskeluravintoloita. Kulosaaren epäjärjestys ja turvattomuus paikantuikin lähinnä Itäväylän alittavaan alikulkutunneliin (16 % vastauksista) sekä Kulosaaren metroasemalle (13 %). Myllypuron ostoskeskus oli juuri ennen kyselyä uudistettu ja siihen liittyviä vastauksia käsitellään jäljempänä.

Vaikka kaikki kyselyalueilla sijaitsevat raideliikenteen asemat keräsivät jonkin verran vastauksia, olivat ne keskittymänä odotettua pienempiä. Ainoastaan Myllypuron (23 % koko alueen sosiaalisen epäjärjestyksen vastauksista) ja Kulosaaren metroasemilla (13 %) oli merkittävästi vastauksia. Muilla asemilla, eli Pitäjänmäellä, Ruoholahdessa ja Mellunmäessä asemille keskittyneiden paikannusten osuus kunkin alueen vastauksista oli korkeintaan 7 prosenttia.

Kaikilla tutkituilla alueilla turvattomuuteen ja epäjärjestykseen liittyviä kommentteja oli merkitty myös hajanaisemmin asuinalueiden eri kulmille. Vastauksia keräsivät etenkin erilaiset puistot, kuten Jakomäenkallio, Vesalan peruskoulun ympäristö, Kontulan kulkapuisto, Strömbergin ja Kolkkapojan puistot Pitäjänmäellä ja Kumtähden kenttä Kumpulassa. Asuinkortteleissa tavanomaisimpia vastausaiheita oli kadulla lojuvat roskat sekä hoitamattomat pihat.

Pihlajamäen, Jakomäen, Mellunkylän ja Myllypuron kyselyissä oli kaikissa yksi selkeä vastauskeskittymä: ostoskeskus tai metroasema. Pitäjänmäen kyselyssä vastaukset olivat selkeästi keskittyneitä, mutta useisiin eri paikkoihin. Vanhankaupungin, Kulosaaren, Kampinmalmin ja Pakilan kyselyissä vastausten kasautuminen oli puolestaan selvästi pienempää. Kampinmalmin ja Taka-Töölön alueella turvattomuuden ja sosiaalisen epäjärjestyksen vastausten osuus on samaa luokkaa tarkasteltujen lähiöiden kanssa, mutta vastaukset sijaitsivat hajautuneemmin kyselyalueilla. Vaikka varsinkin asunnottomien sekä päihde- ja mielenterveysongelmaisten asumispalveluyksiköiden ympäristöt olivat paikannettujen kohteiden listalla, ne eivät muodostaneet yhtä voimakkaita turvattomuus- ja epähäiriökeskittymiä kuin muiden alueiden kyselyissä esiintyneet kohteet (kuvio 3).

Turvallisuustutkimukset ovat osoittaneet, että asuminen kaupungin vuokra-asunnossa alueella, jolla miesten työttömyysaste on korkea ja jolla on paljon häiriöitä, lisää todennäköisyyttä kokea turvattomuutta (Tuominen ym. 2013). Häiriöt ovat Kemppaisen ja Saarsalmen (2015) mukaan vain hieman yleisempiä 1960- ja 1970-luvuilla rakennetuissa kerrostalolähiöissä kuin muilla kerrostaloalueilla – ratkaisevaa on naapuruston sosioekonominen rakenne. Pientaloalueilla sosiaalinen epäjärjestys on huomattavasti pienempää, ja kantakaupungissa työpaikkojen ja palveluiden runsaus voi kompensoida siellä esiintyviä häiriöitä.

Analysoimamme karttakyselyvastaukset tukevat edellä mainittuja tuloksia. Kerrostalovaltaisilla alueilla, jotka on rakennettu 1960- ja 1970-luvuilla ja joiden sosioekonominen rakenne on heikompi (ks. esim. Vilkkama ym. 2014), on muita alueita enemmän vastauksia turvattomuudesta ja sosiaalisesta epäjärjestyksestä. Näillä alueilla on myös selkeitä ongelmakohtia, joihin keskittyy paljon vastauksia. Vastaavasti vastausten ja vastauskeskittymien määrät olivat selvästi pienemmät Pakilassa ja Tuomarinkylässä, jossa on paljon pientaloasutusta, sekä Vanhankaupungin alueella, josta puuttuu 1960- ja 1970-luvuilla rakennetut kerrostalokorttelit. Tämä tukee myös Helsingin turvallisuustutkimuksissa esiin tulleita havaintoja siitä, ettei turvattomia paikkoja osata sijoittaa kartalle turvallisimmiksi koetuilla alueilla, jolloin ne nimetään epämääräisemmin esimerkiksi ”pimeiksi ja syrjäisiksi paikoiksi”, tarkkojen paikkojen sijaan.

Myllypuron vanha ostoskeskus vuonna 1990.

Myllypuron uusi ostoskeskus vuonna 2019.

Myllypuron ostariuudistuksen onnistuminen

Myllypuro tarjoaa mielenkiintoisen tutkimusnäkökulman kaupunginosan laajemman uudistuksen vaikutuksista, sillä alueella on täydennysrakentamisen ja rakennusten perusrakennuksen lisäksi uudistettu huonomaineisen vanhan ostoskeskuksen alue. Myllypurossa toteutettiin asukaskarttakysely vuoden 2012 syksyllä, juuri uuden ostoskeskuksen ja keskustan valmistumisen jälkeen. Siten kyselystä välittyy asukkaiden kokemus uudistuksesta Myllypurosta. Seuraavassa tarkastellaan, miten kaupunkiympäristön kohentaminen näyttäytyy asukkaiden turvattomuuden ja sosiaalisen epäjärjestyksen kokemuksissa Myllypuron alueella.

Päällimmäinen havainto Myllypurosta oli, että uuden ostoskeskuksen aluetta ei vuoden 2012 asukaskyselyssä koettu enää rauhattomaksi ja turvattomaksi. Tämä siitäkin huolimatta, että koko kyselyalueella (Myllypuro, Roihupelto ja Puotinharju) 18 prosenttia kaikista vastauksista koski sosiaalista epäjärjestyksiä ja turvattomuutta. Suurin häiriökeskittymä sijaitsi kuitenkin vain sadan metrin päässä uudesta ostoskeskuksesta, metroaseman ulkopuolella (kuvio 4 sivulla 20).

Myllypuron metroaseman sivusisäkäykänti.

Orpaanportaan lähikauppa Myllypurossa.

Puotinharjun ostoskeskus.

”Metron bussipysäkin valtaavat muut kuin bussin käyttäjät, siellä istuvat ’kuin puistobaarissa’ ja juopottelee jo aikaisin aamusta porukka mikä ostarilla ei voi tätä enää tehdä. Sama myös metron pyörien parkkipaikassa, tätäkään ei kukaan käytä.”
(vastaaja Myllypuron kyselyssä).

Toinen häiriötä, epäsiisteyttä ja turvattomuutta keräävä vastauskeskittymä paikantui Orpaanportaan läntisessä päässä sijaitsevan lähikaupan ympärille, jonne humalaiset olivat monen vastaajan mukaan siirtyneet vanhalta ostoskeskukselta hengaillemaan. Myös kyselyalueella sijaitseva Itäkeskuksen eli Puotinharjun Puhos keräsi paljon vastauksia. Jonkin verran vastauksia keskittyi lisäksi Myllypuron kirkon ja koulun välissä sijaitsevaan asukaspuistoon, joka vastausten perusteella oli erityisesti nuorten suosima paikka.

Vuonna 2012 toteutettiin rakennusviraston karttakyselyn lisäksi myös koko Helsingin kattava turvallisuustutkimus. Turvattomuuden tunteen väheneminen Myllypuron ostoskeskuksen alueella oli myös nähtävissä tuossa tutkimuksessa. Edeltävissä tutkimuksissa turvattomuuskokemukset painottuivat avovastauksissa voimakkaasti ostoskeskukselle ja sen ravintoloihin, kun taas vuoden 2012 tutkimuksessa metroasema nousi esiin turvattomimman tuntuksena paikkana (Laihin & Tuominen 2013, 31–32). Karttakyselyn tulokset tukivat tätä havaintoa – valtaosa turvattomaksi ja rauhattomaksi koetuista paikoista oli Myllypurossa merkitty metroasemalle, ei ostoskeskuksen alueelle.

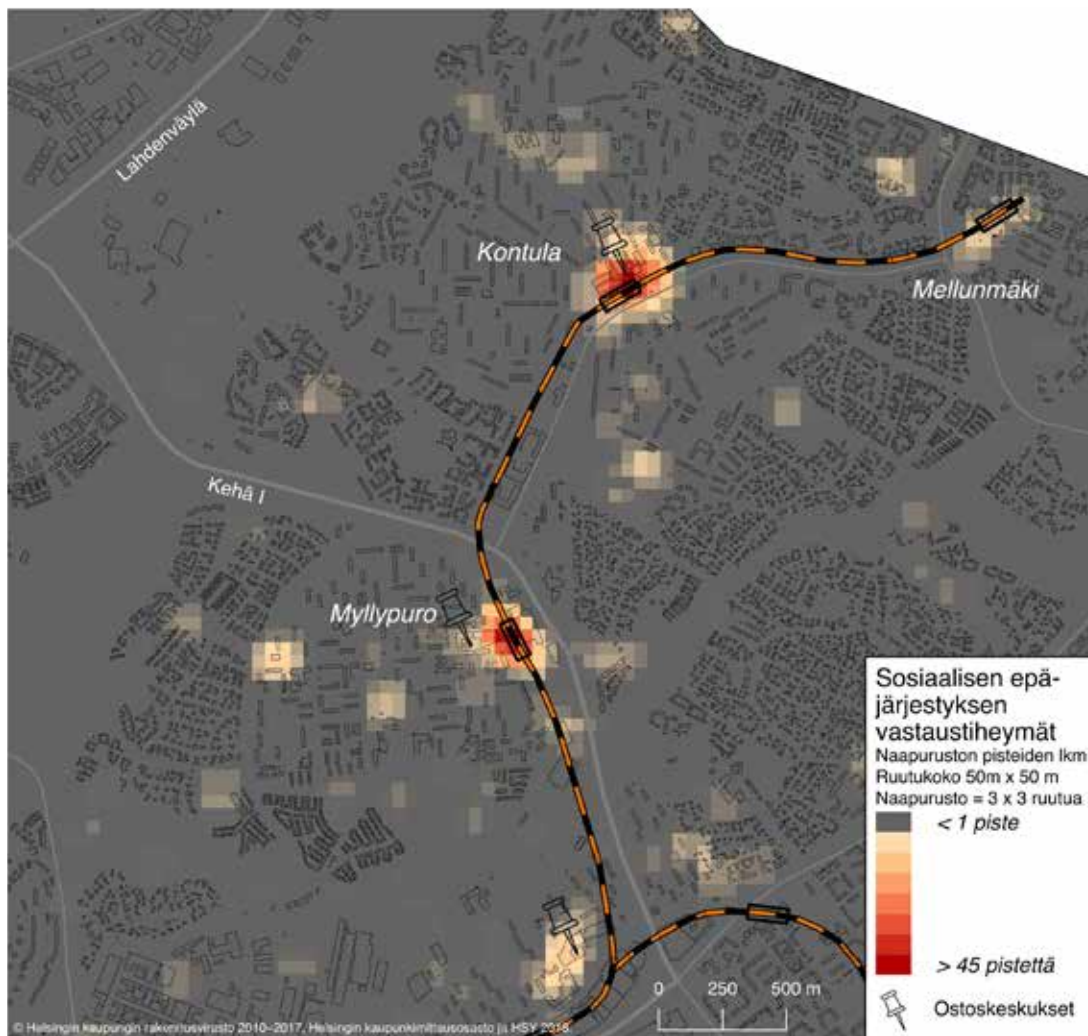
Turvattomuutta ja sosiaalista epäjärjestystä kuvaavien kysymysten lisäksi kyselyssä oli 27 muuta karttakysymystä, niin positiivisista, neutraaleista kuin negatiivisista paikois-

ta. Kun tarkastellaan näitä kaikkia, voidaan sanoa, että Myllypuron uusi ostoskeskus sai hyvän vastaanoton. Uusituskeskuksessa oli muutama vastaus roskaaisuudesta ja ilki-
vallasta, mutta lähes puolet kaikista merkinnöistä olivat vastauksia kysymykseen ”Paras
kohtauspaikka”. Se on poikkeuksellista Myllypuro-Kontulan alueella, sillä kaikki muut po-
siitiivisten vastausten keskittymät sijaitsivat viheralueilla (kuvio 5).

”Täällä on ihmisiä ja valaistus kohdallaan. Hyvä kohtaamispaikka.”
(vastaaja Myllypuron uudistetusta ostoskeskuksesta).

Myllypuron asukaspuistoa ja Alakivenpuistoa lukuun ottamatta positiiviset vastaukset
keskittyvät täysin eri paikkoihin kuin turvattuuteen ja sosiaaliseen epäjärjestykseen
liittyvät vastaukset. Huomionarvoista on, että rakennetussa ympäristössä ei ostoskes-
kuksen sekä yksittäisten puistojen ja liikuntapaikkojen lisäksi sijaitse positiiviseksi luoki-
teltuja vastauksia, kun taas negatiiviset vastaukset kasaantuvat muutamiin ongelmakohti-
in rakennetussa ympäristössä. Sama havainto koskee myös Myllypuron itä- ja pohjois-
puolella sijaitsevaa Mellunkylän kaupunginosaa, johon kuuluvat muun muassa Kontulan,
Kivikon ja Mellunmäen asuinalueet.

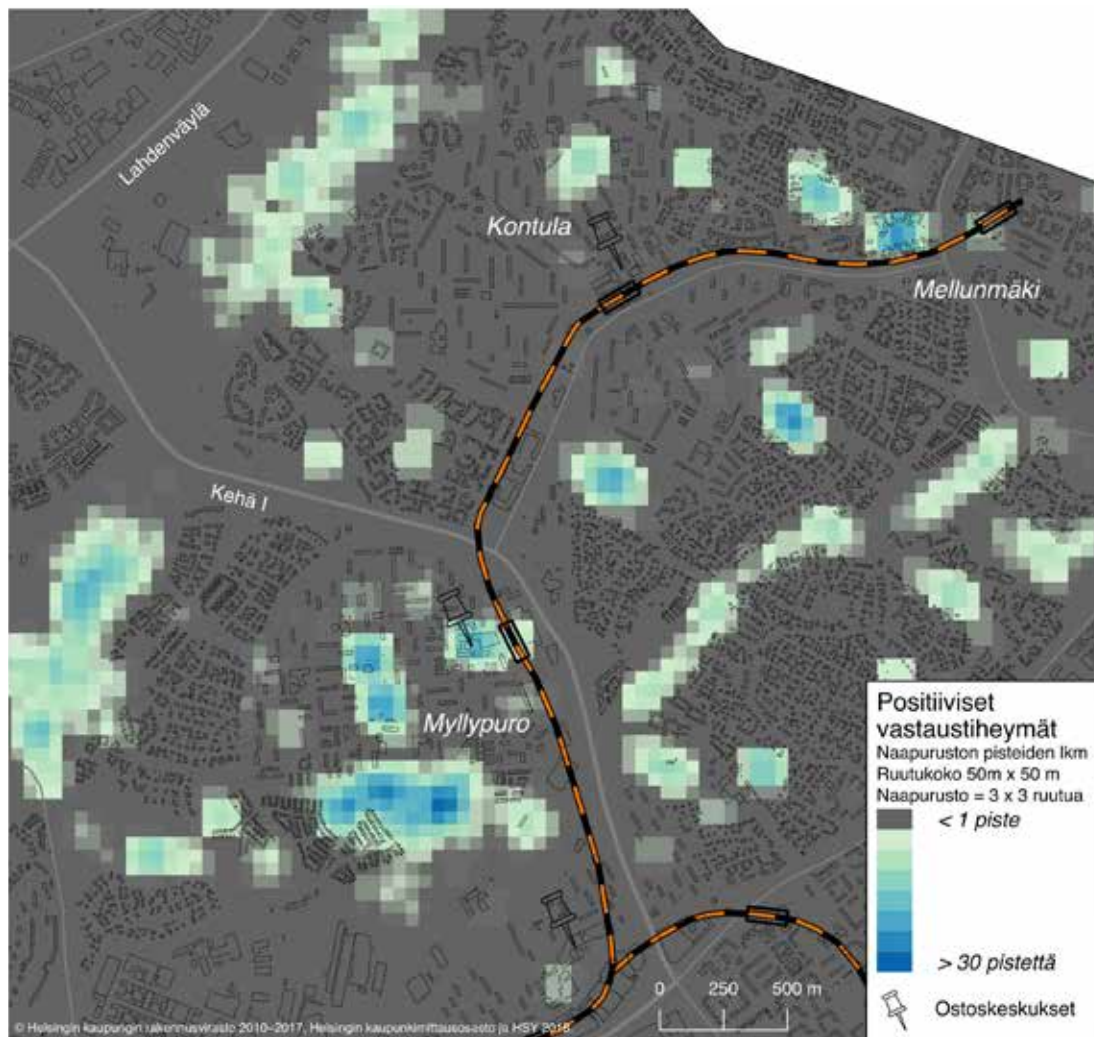
Kuvio 4. Turvattuuteen ja sosiaaliseen epäjärjestykseen liittyvien vastausten
keskittymät Myllypuron sekä Mellunkylän kyselyissä

Alakivenpuisto Myllypurossa.

Kuvio 5. Positiivisten vastausten keskittymät Myllypuron sekä Mellunkylän kyselyissä

Johtopäätökset kaupunkiuudistuksen lähtökohdiksi?

Karttakyselyt ovat erinomainen tapa kerätä tietoa asukkaiden kokemasta ympäristöstä, esimerkiksi heidän turvattomaksi kokemistaan paikoista. Jälleen kerran erityisesti ostoskeskukset ja raideliikenteen asemat nousivat esille turvattomuuden kokemuksia sekä sosiaalisesti epäjärjestykseksi luokiteltuja muuttujia, kuten rauhattomuutta ja epäsiisyyttä, tarkasteltaessa.

Ostoskeskuksen tai aseman olemassaolo ei kuitenkaan tarkoita niille keskittyvän automaattisesti turvattomuutta tai muita järjestyshäiriöitä. Tutkimuksessa tarkasteltuja, turvattomiksi koettuja, asemanseutuja ja ostoskeskuksia yhdistää se, että ne sijoittuvat muusta asutus- ja kaupunkirakenteesta irralleen omiksi ”saarekkeikseen” ja niiltä siten puuttuu niin sanottu sosiaalinen kontrolli. Toisaalta keskuksia yhdistää kaupunkirakenteellinen sijainti liikenteellisesti ja ihmisvirtojen kannalta keskeisillä paikoilla. Tällaiset toisaalta läpikulun ja toisaalta oleskelua mahdollistavat paikat ovat otollisempia keräämään ongelmia, koska usein niiden sosiaalinen status on ”ei kenenkään maata”.

Jokaisella tässä tutkimuksessa tarkastellulla asuinalueella on kuitenkin omanlaisensa profiili koetun turvattomuuden ja epäjärjestyksen paikoissa. Suunniteltaessa tulevia kehittämistoimenpiteitä olisi siten tärkeää tunnistaa paitsi kaupunginosien erityispiirteet ja kaupunkirakenteellisesti potentiaaliset ongelmakohdat myös niiden vahvuudet. Väestön sosioekonomisella rakenteella, alueen palvelurakenteella tai vaikkapa vain sattumalla voi olla yllättävän suuri merkitys yksittäisten paikkojen kehittämisessä turvattoman tuntuisiksi. Kun kaupunginosien kehittämistä kaipaavat paikat tunnetaan tarkemmin, voidaan toimenpiteitä kohdentaa entistä yksilöidymmin.

Tässä tutkimuksessa tarkastelluista alueista Myllypurossa oli ennen kyselyn toteuttamista tehty mittavia uudistustoimenpiteitä, kun vanha turvattomana koettu ostoskeskus ja sen ympäristö uudistettiin. Yksi hyvä kaupunkiuudistustoimenpiteiden vaikuttavuuden mittari onkin se, mitä tapahtui koetulle turvallisuudelle: poistuiko ongelma, vai siirtyikö se jonnekin muualle? Koska analysoimamme karttakyselyt ovat kertaluontoisesti toteutettuja, eikä niiden tarkoituksena ole ollut mitata kaupunkiuudistamisen vaikutuksia, voimme tämän aineiston pohjalta vain päätellä, että kaupunkiuudistushankkeeseen liittyvä ostoskeskuksen alueen uudistaminen kohensi Myllypuron turvallisuutta. Uudistustoimien jälkeen huonomaineisen ostoskeskuksen alue koettiin pääosin miellyttävänä paikkana. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että uudistuksella puututtiin ainoastaan fyysis-toiminnallisen ympäristön ongelmiin, siirtäen sosiaaliset ongelmat muihin paikkoihin, jopa vain Myllypuron alueella. Lisää seuranta- ja kohdennettua tutkimusta tarvitaan siitä, mitä alueen sisällä tapahtuu, kun paikallisia ongelmapaikkoja ja niiden mainetta lähdetään kohentamaan: kehitetäänkö fyysistä ympäristöä muokkaamalla suurempaa ongelmaa jonnekin muualle, johonkin toiseen kaupunginosaan, vai hajotaanko sitä pirstaleisemmin ympäristöön?

Myllypuron ostoskeskuksen uusinnassa erityisen onnistunutta vaikutti olevan asuminen sekä julkisten ja yksityisten palveluiden yhdistäminen rakenteellisesti samaan tilaan niin, että ympäristössä on ympärivuorokautinen sosiaalinen kontrolli. Turvallisuuden tunnetta voidaan lisätä esimerkiksi rikollisuutta torjuvan ympäristön suunnittelun (nk. CPTED-malli) avulla. Keskeisiä keinoja mallissa ovat muun muassa luonnollisen valvonnan lisäys, territoriaalisuuden eli alueidentiteetin ja alueiden omaksi kokemisen vahvistaminen sekä yhteisöllisyyden tukeminen.

Julkisten ulkotilojen osalta tämä tarkoittaa suunnitelmissa sitä, että esimerkiksi ikkunat avautuvat julkisiin tiloihin, aidat tai muurit eivät rajoita näkyvyyksiä ja kulkureiteillä on elävyyttä ja sosiaalista kontrollia. Territoriaalisuuden vahvistamisessa taas jaotellaan sel-

keästi julkisia ja puoliyksityisiä tiloja, sijoitetaan julkisia ulkotiloja asuntojen sisäänkäyntien/pihojen lähelle sekä tiivistetään tilankäyttöä yhteisillä sisäänkäynneillä. Yhteisöllisyyden tukeminen voisi tarkoittaa tilasuunnittelussa inhimillistä mittakaavaa, laadukkaita kohtaamispaikkoja, nuorten harrastusmahdollisuuksia sekä asukkaiden osallistumismahdollisuuksia ja vastuullisuutta alueilla. (Kytä ym. 2008). Samalla on kuitenkin tiedostettava, että ylhäältä päin suunnatut kehittämistoimenpiteet eivät aina vastaa paikallisen yhteisön toiveita ja tarpeita. (ks. esim. Junnilainen 2019).

Tärkeää suunniteltaessa tulevia kehittämistoimenpiteitä on siis paitsi seurata Myllypuron kehitystä myös lisätä suunnitteluun asukastietoa asuinalueiden koetuista positiivisista viihtyvyystekijöistä. Näin tunnistetaan kaupunginosien erityispiirteet ja vahvuudet ja niitä voidaan tukea ja pitää lähtökohtina kaupunginstrategian mukaisten omakeimaisten asuinalueiden kehittämistyössä.

Kirjallisuus

- Broman, Eeva-Liisa, J-P Sorjonen, Mari-Anne Aronen, Titta Reunanen & Mirja Eklund (2008).** *Suomen Urban II -yhteisöaloite Helsingin ja Vantaan toimenpideohjelma 2001–2007. Loppuraportti.* Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Alueiden kehittäminen 33/2011.
- Brunton-Smith, Ian & Patrick Sturgis (2011).** *Do neighbourhoods generate fear of crime? An empirical test using the British Crime Survey.* Criminology 49:2, 331–369.
- Bäcklund, Pia & Harry Schulman (toim.) (2000).** *Kunnostusta ja kuntokävelyä, asukastiloja ja aikamatkoja. Onnistuiko Helsingin lähiöprojekti?* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2000:4.
- Bäcklund, Pia & Harry Schulman (toim.) (2003).** *Lähiöprojekti lähikuvassa. Lähiöprojektikauden 2000–2003 arviointi.* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2003:4.
- Hankonen, Johanna (1994).** *Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta.* 539 s. Tampere: Otatieto Oy & Gaudeamus.
- Junnilainen, Lotta (2019).** *Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta.* 343 s. Tampere: Vastapaino.
- Karjalainen, Pekka (2004).** *Uudenlaisia otteita ja kertaustyyliä. Lähiöuudistus 2000 – ohjelman arvioinnin loppuraportti.* 84 s. Suomen ympäristö 703, Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto.
- Kempainen, Teemu, Henrik Lönnqvist & Martti Tuominen (2014).** *Turvattomuus ei jakaudu tasan Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta?* Yhteiskuntapolitiikka 79:1, s. 5–20.
- Kempainen, Teemu & Perttu Saarsalmi (2015).** *Perceived social disorder in suburban housing estates in the Helsinki region: a contextual analysis.* Research on Finnish Society 8, s. 47–60.
- Kempainen, Teemu, Timo Kauppinen, Mats Stjernberg & Reijo Sund (2018).** *Tenure structure and perceived social disorder in post-WWII suburban housing estates: A multi-level study with a representative sample of estates.* Acta Sociologica 61:3, s. 246–262.
- Keskinen, Vesa & Eija Pyyhtiä (2019).** *Turvallisuustutkimus: Oman asuinalueen turvallisuus parantunut, alue-erot kaventuneet.* Kvartti, kaupunkitiedon verkkolehti. Helsingin kaupunki. <<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/turvallisuustutkimus-oman-asuinalueen-turvallisuus-parantunut-alue-erot-kaventuneet>>
- Keskinen, Vesa & Eija Laihininen (2017).** *Kaikesta huolimatta turvallista. Helsingin turvallisuustutkimus 2015.* 178 s. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2017:2.
- Kortteinen, Matti (1982).**
- Kortteinen, Matti, Martti Tuominen & Mari Vaattovaara (2005).** *Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla.* Yhteiskuntapolitiikka 70:2, s. 121–131.
- Koskela, Hille (2009).** *Pelkokierre.* 397 s. Gaudeamus, Helsinki.
- Kyttä, Marketta (2004).** *Ihmisyystavallinen elinympäristö: tutkimustietoa ja käytännön ideoita rakennetun ympäristön suunnittelua varten.* 88 s. Yleinen insinööritoimisto YIT, Teknillinen korkeakoulu, 2004.
- Kyttä, Marketta (2007).** *Miten elinympäristön koettu laatu paikallistuu?* Julkaisussa Knuuti, Liisa (toim.). Laatu kaupunkiin. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja C 65.

- Kyttä, Marketta, Sari Puustinen, Jukka Hirvonen, Anna Broberg & Hilikka Lehtonen (2008).** *Turvallinen asuinalue: Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa.* Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 93.
- Kääriäinen, Juha (2002).** *Rikollisuuden pelko kasvaa Itä-Helsingissä.* Yhteiskuntapolitiikka 67:3, s. 214–222.
- Laihin, Eija & Martti Tuominen (2013).** *”Stadiin kuuluu pieni rosoisuus”.* Helsingin turvallisuustudkimus 2012. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2013:4, 72 s.
- Laitinen, Karitta (2012).** *Helsingin ostoskeskukset. Uutta, modernia ja kadonnutta.* 91 s. Aalto-yliopiston julkaisusarja Tiede+Teknologia 12/2012.
- Roivainen, Irene (1999).** *Sokeripala metsän keskellä - lähiö sanomalehden konstruktiona.* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2:1999.
- Sampson, Robert J. & Stephen W. Raudenbush (1999).** *Systematic social observation of public spaces: A new look at disorder in urban neighborhoods.* American Journal of Sociology 105:3, s. 603–651.
- Skogan, Wesley (2015).** *Disorder and Decline: The State of Research.* Journal of Research in Crime and Delinquency 52:4, s. 464–485.
- Strandell, Anna (2017).** *Asukasbarometri 2016. Kysely kaupunkimaisista asuin ympäristöistä.* Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2017:19, 138 s.
- Tuominen, Martti, Henrik Lönnqvist & Teemu Kemppainen (2013).** *Turvattomuuskokemukset keskittyvät Helsingissä alueittain.* Alueellisten erojen selittämisestä. Kvartti 1/2013 s. 49–61.
- Vilkama, Katja, Henrik Lönnqvist, Jenni Väliniemi-Laurson & Martti Tuominen (2014).** *Erilaistuva pääkaupunkiseutu. Sosioekonomiset erot alueittain 2002–2012.* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2014:1. 82 s.
- Vilkama, Katja, Susanna Ahola & Mari Vaattovaara (2016).** *Välttelyä vai vetovoimaa? Asuin ympäristön vaikutus asuinalueilla viihtymiseen ja muuttopäätöksiin pääkaupunkiseudulla.* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2016:4.
- Wilson, James Q. & George L. Kelling (1982).** *Broken windows.* The Atlantic Monthly, March 1982, s. 29–38. < <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>>